

KONZERVATÍVNE LISTY

KONZERVATÍVNY INŠTITÚT M.R. ŠTEFÁNIKA

JÚN 2012

OBSAH:

DANE:

Deň daňového oslobodenia sa vzdaľuje
Peter Gonda

PREDNÁŠKA CEQLS:

Prečo by Európa nemala
byť centralizovaná Ronald Vaubel

EURO:

Niet úniku z eurozóny?
Philipp Bagus

KNIŽNÁ NOVINKA:

Několik dnů Fedora Gála
Peter Zajac

DEŇ DAŇOVÉHO OSLOBODENIA SA VZDAĽUJE

Peter Gonda

Vláda Roberta Fica roztáča daňový kolotoč, z ktorého sa nám môžu zatočiť hlavy a najmä vyprázdníť peňaženky. Zvýšenie daní a odvodov zdôvodňuje napríklad nízkym daňovo-odvodovom zatažením, osobitne v porovnaní s inými krajinami. Ide však o mýtus, ktorý vyvracia napríklad deň daňového oslobodenia.

Východiskom daňových úvah ministerstva financií a vlády je spájanie pomeru príjmov z daní a odvodov k HDP s daňovo-odvodovým zatažením. V aktuálnom rozpočte verejnej správy na roky 2012 až 2014 vláda uvádza, že Slovensko „malo v roku 2010 piaty najnižší podiel daní a odvodov na HDP (28%)“ a „v rámci regiónu strednej Európy najnižšie daňovo-odvodové zataženie“. Tento ukazovateľ (tzv. daňová kvota II) však vypovedá o výnosoch z daní a odvodov k celkovému produktu v krajine, nie o reálnej daňovej záťaži ľudí.

Daňová kvota vs. daňové zataženie

Dôvody nespájania daňovej kvóty s daňovým zatažením sú na strane čitateľa aj na strane menovateľa tohto ukazovateľa. Zmena výnosov z daní nie je automaticky priamo úmerným dôsledkom zmeny zdaneňa. Neraz to platí naopak a zníženie daní môže priniesť zvýšenie ich príjmov. Tak to bolo aj pred niekoľkými rokmi u nás v prípade zníženia dane z príjmov. Zvýšenie daní neraz spôsobuje pokles výnosov z nich. Nízke daňové príjmy môžu byť dôsledkom značných daňových únikov, ako v Grécku.

HDP v menovateli je osobitný metodický problém. Príkladom je výkazovanie rastu HDP aj vďaka verejným výdavkom, hoci tie predstavujú len presmerovanie zdrojov vytváraných tvorcami ekonomických hodnôt. Okrem toho, rýchlejší rast HDP umožňuje pokles daňovej kvóty aj pri rastúcich daňových príjmoch, čo sme mali možnosť pozorovať aj na Slovensku.

Deň daňovej slobody

Z makroekonomickejho pohľadu je zdôvodniteľnejší prístup výkazovania daňovo-

odvodového zataženia podľa percentuálneho pomeru verejných výdavkov k HDP. Zohľadňuje aj deficit verejných finančí, ktorým vláda v danom roku zaťažila daňovníkov do budúcnosti. Podľa tohto prístupu prezentuje na Slovensku Nadácia F. A. Hayeka a Zdrženie daňových poplatníkov Slovenska *deň daňovej slobody* (Tax Freedom Day). Verejné bremeno na rok 2012 odhadli na 41,7%, čo zodpovedá 1. júnu ako dňu daňovej slobody.

Deň daňovej slobody je užitočným, ale iba ilustračným príkladom veľkosti finančnej záťaže daňovníkov. Opiera sa tiež o agregátne veličiny (vzdialenosť reálnym príjmom ľudí), vrátane problému HDP v menovateli. Rast HDP (na Slovensku aj o niekoľko miliárd eur ročne) umožňuje pokles pomeru výdavky/HDP napriek (neraz aj značnému) rastu verejných výdavkov. To znižuje výpovedaciu hodnotu ukazovateľa. Neodráža ani zmenu daní. Vykazovanie dňa daňovej slobody výdavkovou metódou preto viac názorne poukazuje na celkovú mieru vládneho prerozdeľovania ako na reálne daňovo-odvodové zataženie ľudí.

Deň daňového oslobodenia

Pristupy, ktoré stojia viac na mikroekonomických základoch, majú väčšiu výrokovú hodnotu a sú bližšie k realite daňovo-odvodového zataženia. Takým je i metodika daňovo-odvodového zataženia priemerného zamestnanca k mzdrovým nákladom. Tú používa New Direction – The Foundation for European Reform, ktorá podľa nej prezentuje *deň daňového oslobodenia* (Tax Liberation Day). Opiera sa pritom o štúdiu Institut Économique Molinari (IEM) a údaje Ernst & Young. Na Slovensku prezentuje tieto výsledky KI, ktorý je partnerskou inštitúciou New Direction. Touto metodikou prezentujeme ako dlho musia zamestnanci v členských krajinách EÚ pracovať od začiatku roku dovtedy, kým prestávajú platiť na štát a ich príjmy už zostávajú im.

Podľa tohtoročnej štúdie pripadol deň daňového oslobodenia na Slovensku na 21. jún.

Oproti minulému roku je to zhoršenie o 6 dní. Dôvodom je zvýšenie minuloročnej daňovej záťaže priemerného zamestnanca z úrovne 45,2% o ďalšie takmer dva percentuálne body v tomto roku. Slovenský zamestnanec tak podľa tejto metodiky v prímere odvedie na daní z príjmu, odvodoch a DPH takmer 47% mzdrových nákladov. Ak by sa do metodiky výpočtu zarátavalo i zaplatenie spotrebnych daní, priemerný slovenský zamestnanec by odviedol až 51,6% a ostat by mu čistý príjem na úrovni 48,4% mzdrových nákladov, ako uvádzia Nadácia F. A. Hayeka.

Máme nadmerné bremeno

Slovenskí zamestnanci patria podľa metodiky New Direction aj v daňami a odvodmi pretaženej EÚ k najviac zaťaženým. V tomto roku má len 9 krajín v EÚ výšie a až 17 krajín nižšie daňovo-odvodové zataženie zamestnancov ako Slovensko. Dôvodom je najmä nadmerne vysoká odvodová záťaž na Slovensku. Potvrdzujú to aj údaje aktuálnej štúdie Svetovej banky a PwC Paying Taxes 2012, podľa ktorej je odvodové zataženie na Slovensku siedme najvyššie vo svete.

Daňovo-odvodové zataženie na Slovensku nízke nie je. Opak dokumentujú výsledky metodík *dňa daňovej slobody* a *dňa daňového oslobodenia*. Obe metodiky majú svoje nedostatky a neposkytujú komplexný pohľad. Plnia však dôležitú edukačnú funkciu a vzájomne sa dopĺňajú. Reálnejší a pesimistickejší obraz o skutočnom zatažení by vznikol ich spojením (napríklad rozšírením dňa daňového oslobodenia o deficit) a doplnením o ďalšie povinné odvody (miestne dane a rôzne meňej viditeľné povinné poplatky).

Ak parlament príjme aktuálne zvažované kroky v daniach a odvodoch, tak sa deň daňového oslobodenia aj podľa aktuálnej metodiky posunie hlbšie do letných dní a roztočený daňovo-odvodový kolotoč nám poriadne vyprázdní vrecká.

Autor je riaditeľ KI.

PREČO BY EURÓPA NEMALA BYŤ CENTRALIZOVANÁ

Ronald Vaubel

Regionálna integrácia môže byť trhová alebo politická. Trhová integrácia je nielen efektívna, ale tiež oslobozujúca. Vyžaduje si odstránenie medzištátnych prekážok pre trh, presun kapitálu, migráciu a výmenu informácií. Vlády sa dohodnú na obmedzení svojho zasahovania do trhu a poskytnú tak svojim občanom viac slobody. Trhová integrácia je nepochybne prospiešná. Naproti tomu, politická integrácia je iba iný výraz pre politickú centralizáciu.

Hromadenie politickej sily dáva politikom, byrokratom a aktivistickým súdcom – štátu – viac moci nad svojimi občanmi. Existujú pre to dva hlavné dôvody. Po prvom, ak je politika centralizovaná, občania majú väčší problém ujsť pred nadmerným zdanením a reguláciou. Ak je spôsob úniku zablokovany, daňové a regulačné bremeno sa zvyšuje. Po druhom, ak sú politické stratégie zosúladaované na jednej centrálnej úrovni, občania nemajú možnosť porovnávať výkon ich vlády so susednou vládou. A keďže náklady občanov na politickú informovanosť stúpajú, stráca sa i ich kontrola nad svojou vládou.

Väzba medzi trhovou a politickou integráciou

I keď sú trhová integrácia a politická integrácia veľmi rozdielne a v istých aspektoch protichodné, v dvoch veciach sú spojené.

V prvom rade, ak sa vlády dohodnú na zakázaní obchodných bariér, ich dohoda musí byť vynútiteľná. To si môže vyžiať medzinárodný inštitúciu. Vynútiteľnosť môže byť ponechaná i na národné súdy a ktorokolvek poškodený obchodnou prekážkou je oprávnený podať žalobu. Napriek tomu jednotliví občania alebo spoločnosti neinternaliizujú plnú škodu z dôvodu obchodných obmedzení. Bolo by preto nápomocné mať k dispozícii nezávislé verejný žalobcu a ako najnezávislejší žalobca sa javí ten nadnárodný. Ak sudcovia národných súdov nie sú dostatočne nezávislí od vlád či politikov, ktorí ich vybrali, môže to byť dostatočný dôvod pre medzinárodný súd alebo arbitráž. Ba čo viac, zmluvné strany si môžu priať zriaditi medzinárodný sekretariát, ktorého úlohou bude realizovanie ich rozhodnutí. Avšak, ak raz udelia nezávislé rozhodovacie práva tejto inštitúции, úradníci pracujúci v tejto inštitúции použijú svoju moc, aby sa umocnila politická integrácia.

Druhé prepojenie súvisí s tým, že s medzinárodnou integráciou trhov stúpa aj súperenie konceptov medzinárodných politík. Trhy reagujú silnejšie na chyby národných politík v oblasti monetárnej a fiškálnej či regulačnej. Aby znova získali moc nad trhom, politici členských štátov prijímajú rozhodnutia kolektívne – dohodou. Integrácia medzinárodného trhu smeruje národné vlády rovno do rúk byrokratov a súdcov. Výsledkom je centralizácia monetárnych, fiškálnych a regulačných politík bez ohľadu na to, či si to voliči žiadajú alebo nie.

Medzinárodné organizácie sú vzdialené priamiam a kontrole voličov. Kvôli dlhému reťazcu delegovania, veľkým nákladom na

informácie (vrátane jazykových bariér) a círej vzdialosti, problém primárneho zásťupcu je značný.

Rôznorodosť

Z pohľadu klasického liberalizmu, politickej centralizácia ignoruje rozdielnosti v preferenciách. Klasický liberál rešpektuje individuálne preferencie a chce, aby boli uspokojené do najväčšej možnej miery. Najviac decentralizovaný systém rozhodovania je trh. Rozdiely v preferenciách a potrebách sú však i na úrovni verejného rozhodovania. Potreba po verejných statkoch a službách a ponuka dobrovoľných transferov závisí od úrovne príjmov, lokálnych podmienok a sociálnych tradícií, ktoré formujú miestne preferencie. Názor, že medzinárodné (alebo regionálne) rozdiely v zdanení, dotáciach a reguláciách deformujú sútaživosť a sú nezlučiteľné s efektívou alokáciou zdrojov, je mylný. Ak sú rozdielne preferencie, rozdielne sú aj optimálne politické postupy. Potláčanie týchto rozdielov je neefektívne. Preferencie občanov sú súčasťou rázu krajiny a spoluúčinujú jej komparatívnu výhodu.

Európa zistuje, že uniformita je recept na nevôľu, nie na vzájomné pochopenie

Liberálnejšie krajiny sú často obviňované z nacionalizmu alebo sebectva. To je taktiež nepochopenie odlišných preferencií. Nacionalista je obdivovateľom štátu, v jeho prípade národného štátu. Klasický liberál nedôveruje štátu. Nacionalista je proti centralizácii na nadnárodnej úrovni, no víta ju na úrovni národného štátu. Klasický liberál je konzistentný vo svojom volaní po decentralizácii. Zároveň si praje preniesť kompetencie z národnnej na regionálnu a z tej zase na lokálnu úroveň. Alternatívou k integrácii nie je národný štát, ale decentralizácia. Nacionalista je hrdý na svoju vlastnú krajinu a myslí si, že je lepšia ako iné. Klasický liberál nemusí byť hrdý na nič. Krajinu mu môžu byť ľahostajné, alebo môže preferovať cudziu krajinu. No trvá na tom, že jednotlivci a skupiny jednotlivcov sú rozdielne a že každá z nich by mala mať možnosť sledovať svoje vlastné ciele. Nacionalista chce, aby jeho krajina nad inými krajinami prevládla, zožnúc svoj podiel na úkor ostatných. Klasický liberál sa zameria na „Paretovo optimum,“ ktoré urobí aspoň jednu osobu ziskovou, no žiadna nestraší. Nie je sebecké sledovať vlastné ciele bez zaťažovania ostatných. Ak ľudia majú rozdielne preferencie, nie je altruistické nútiť ich byť pod jedným jarmom. Ako Európa práve zistuje, uniformita je recept na nevôľu, nie na vzájomné pochopenie medzi ľudmi.

Medzinárodné externé efekty

Hlavné nepochopenie medzinárodných externalít, ktoré by mali byť internalizované,

sa týka zamieňania vzájomnej závislosti prostredníctvom trhu a netrivoj vzájomnej závislosti. Iba netrivoj vzájomná závislosť, podobne ako nadnárodné znečistenie, si vyžaduje medzinárodné konanie. Netrivoj externality by mali byť internalizované formou medzinárodných rokovaní a dohoda by následne mala byť monitorovaná a vynučovaná nejakou medzinárodnou organizáciou.

Skutočným problémom je netrivoj vzájomná závislosť, hoci nie všetky netrivoje externality vedú k neefektívnosti. Obrana je príkladom, keď medzinárodné externality relevantné i z Paretovho pohľadu oprávňujú politickú integráciu. Jestvujú ďalšie príklady externalít, ako je znečistenie oceánu a vzduchu, vlastnícke práva pre oceánsky rybolov, zásady konkurenčie, propagácia základného výskumu, prevencia epidemických chorob, boj proti medzinárodnému zločinu a terorizmu a do istého rozsahu i rozvojová pomoc. Vo všetkých týchto sférach sú externality celosvetové a európske riešenia budú podľa všetkého neadekvátnie. Kdekolvek je to možné, svetové organizácie (OSN, WHO, Interpol a iné), alebo aspoň spoločné inštitúcie rovnako zmyšľajúcich priemyselných krajín (OECD) by sa, v princípe, javili ako vhodnejšie.

Aby sme sa vyhli neprimeranej koncentrácií politickej moci a centralizačnej dynamike, je zároveň dôležité mať k dispozícii značné množstvo rozdielnych medzinárodných organizácií, ktoré sa špecializujú vo svojej oblasti, sú rozdielne v skladbe svojich členov odrážajúc tak rozsah danej externality.

Výhľad do budúcnosti

Udalosti posledných dvoch rokov sa môžu ukázať ako milník v histórii Európskej únie. Dlhová kríza a nekončiaca politika bailoutov rozptýlili ilúzie mnohých Európanov. Daňovníci v severnej časti eurozóny protestujú a tí mimo nej už nemajú ochotu do nej vstúpiť. Občania prosperujúcejších krajín boli vždy ochotní poskytnúť pomoc chudobejším členským štátom prostredníctvom štrukturálnych fondov, polnohospodárskych dotácií a Európskej investičnej banky.

Tentoraz sa od nich nepožaduje, aby platili preto, že žiadatelia sú chudobní, ale preto, že ich vlády sa správali nezodpovedne. Ba čo viac, bailout je v rozpore so zmluvami a právnym základom, o ktorom sa opierajú inštitúcie EÚ. Je nepoužitelný. Menové financovanie vládneho dluhu je obzvlášť zakázané a vlády sú zmluvne zaviazané „nevplyvňovať členov rozhodovacích orgánov Európskej centrálnej banky“. Nemecká kancelárka sa snažila obhájiť bailouty ako „krajnú možnosť“. Vláda práva bola zlomená, čo bude mať dlhodobé dôsledky. Vzájomná dôvera bola zničená.

Autor je profesor ekonómie na Universitáti Mannheim v Nemecku. Na pozvanie KI prednáša dňa 11. júna 2012 v Bratislave a dňa 12. júna 2012 v Banskej Bystrici v rámci cyklu CEQLS.

Preložil Ľuboš Mikuška, spolupracovník KI.

NIET ÚNIKU Z EUROZÓNY?

Philipp Bagus

Náklady a riziká udržiavania eurozóny sú už teraz vysoké a stúpajú. Je možné odísť? Nemalo by byť odstúpenie od eura rovnako ľahké ako jeho prijatie? Vystúpiť z klubu sa môže javiť ako anulovanie predošlého vstupu.

Mnohí rozoberajú perspektívny vystúpenia Grécka alebo Nemecka z eurozóny. Iní argumentujú, že s vystúpením sú späť problémy. Aké sú tie údajné problémy?

Problém práva a realizačné náklady

Maastrichtská zmluva nepozná mechanizmus vystúpenia z Európskej menovej únie (EMÚ). A tak niektorí tvrdia, že odchod z eurozóny by znamenal porušenie dohôd. Keďže Lisabonská zmluva umožňuje vystúpenie z EÚ, tento akt by bol jediným spôsobom ako sa zbaviť eura. Riešením by teda mohlo byť vystúpenie z EÚ (a tým pádom aj z EMÚ) s okamžitým opäťovným vstúpením do EÚ (ale už nie aj do EMÚ).

Odkaz na Maastrichtskú zmluvu pri rozoberaní zákonnej možnosti odchodu je očarujúci, lebo táto zmluva, najmä jej článok „o žiadnych bailoutoch“, bol porušený bailoutmi pre Grécko, Írsko a Portugalsko a euróval účinne slúži ako ručenie za dlh iných krajín, nehovoriac o plánoch na zavedenie eurobondov. Európska centrálna banka (ECB) porušila ducha Maastrichtskej zmluvy tým, že nakúpila dlh problémových krajín. Zdá sa, že odchod z eurozóny je po všetkých tých porušeniacich pravideliach nielen ospravedlniteľný, je priam povinnosťou. Nemecký ústavný súd v roku 1993 rozhodol, že Nemecko môže odstúpiť od eura, ak ciele menovej stability nebudú dodržiavané. Ďalší právny problém vyplýva z možnej zmeny denominácie zmlúv v dôsledku odstúpenia od eura.

Odstúpenie od eura môže znamenať emisiu novej národnej meny a súvisiace náklady na tlač nových bankoviek, razenie nových mincív, výmenu predajných automatov a pod. Patria sem aj logistické náklady na výmenu novej meny za starú. Predpokladajme, že tieto náklady nie sú vyššie ako náklady zavedenia eura.

Koniec menového prerozdeľovania

Niekedy sa argumentuje, že krajiny periferie by mohli euro opustiť a tým si vyriešiť problémy. Grécko trpí príliš vysokými mzdami hľavne preto, že nemá slobodný trh práce. Odbory sú zodpovedné za naftuknuté mzdy a následnú nezamestnanosť vláda tlmiла deficitnými výdavkami a rastom dluhu, ktoré eurozóna umožňovala. Grécka vláda zamestnávala ľudí za vysoké platy, platila dávkou v nezamestnanosti a vysoké dôchodky ľuďom, ktorí odišli do predčasného dôchodku. Ak sú odbory silné, môžu požadovať nárast miezd, aby kompen佐ovali vyššie dovozné ceny. Takýto nárast miezd by eliminoval výhody devalvácie. Vystúpenie by preto malo byť spojené s reformou pracovného trhu. Po vystúpení z EMÚ by už grécka vláda viac nemohla využívať menové prerozdeľovanie EMÚ a deficitné miřanie na umelý rast miezd.

Niektoré krajiny profitujú z nastavenia EMÚ a platia nižšie úroky za svoje dly. Ak

krajina ako Grécko opustí euro a preplatí svoje dly v novej devalvovanej menej, bude musieť platiť za svoje dly vyššie sadzby. Krajiny ako Grécko by už nemohli profitovať z menového prerozdeľovania. Grécka vláda, a nepriamo aj časť gréckeho obyvateľstva, profituje z vysokých gréckych schodkov a toku nových peňazí do krajiny. Tento proces umožnil Grékom finančovať životnú úroveň, ktorú by inak nedosiahli.

Obchodné straty a politické náklady

Niektorí tvrdia, že v dôsledku opustenia eura by v EÚ skolaboval obchod a vznikli by obchodné bariéry. Nepredpokladáme to za pravdepodobné z niekoľkých dôvodov. Po prvé, takéto bariéry by boli ekonomickej katastrofou pre všetky dotknuté strany a viedli by k rozsiahlej a dlhej kríze a zníženiu životnej úrovne. Po druhé, čistí prispievatelia do rozpočtu EÚ (napr. Nemecko) by stále mohli využiť svoje príspevky ako vyjednávací tromf, ktorý by zabránil vzniku takých bariér. Po tretie, obchodné bariéry sú flagrantným porušením zmlúv EÚ. Po štvrté, clá by spôsobili veľké napätie medzi krajinami, ktoré by možno viedli k vojne.

Rozpad EMÚ by mohol ohrozíť vývoj k federálnemu euroštátu. Znamenalo by to konieč EÚ ako ju poznáme dnes. Politici vystupujúcej krajiny by stratili vplyv na politiku iných krajín EMÚ. Z pohľadu zástancov zóny voľného obchodu by tieto politické náklady boli prínosom.

Kapitálové toky

Ak sa hovorí o možnosti opustenia eura, najväčším problémom sú kapitálové toky. Takáto diskusia si v demokraciách vyžaduje čas. Počas nej môžu nastať významné kapitálové vstupy a výstupy.

Ak budú gréčki politici vážne hovoriť o opustení eura, Grékov bude čakať devalvácia novej drachmy. Grécki občania prevedú svoje eurá z gréckych bank na účty v iných krajinách EMÚ. Môžu tiež nakúpiť iné meny – švajčiarske franky, americké doláre alebo zlato – aby sa chránili pred devalváciou. Grécky bankový systém sa môže dostať do problémov s likviditou a solventnosťou.

Opačná argumentácia platí, keď sa o vystúpení z eurozóny hovorí v solventnejších krajinách, napr. v prípade Nemecka. Ak budú ľudia očakávať posilnenie novej meny, tak do Nemecka bude kapitál prichádzať. Peňažná zásoba eur v Nemecku, ktorá by sa ne-skôr zmenila na novú menu, by vzrástla.

Kríza bankovníctva

Očakávať sa dá i negatívna spätná väzba pre bankovníctvo, keďže by došlo k stratám domácich i zahraničných bank. Ak Grécko opustí euro a vyplati svoje štátne dlhopisy v devalvovanej novej mene alebo vyhlási neschopnosť platiť dlh, bude to pre európske banky strata, ktorá by mohla spôsobiť ich problémy so solventnosťou. Podobne, ak euro opustí Nemecko, zaniknú implicitné záruky a podpora eurozóny. Výsledkom môže byť banková kríza. Tá by však mohla negatívne ovplyvniť aj nemecké banky a vzhľa-

dom na možné rekapitalizácie báň tiež verejné financie krajín. Krajiny by mohli byť vnímané ako možní neplatiči alebo kandidáti na vystúpenie, čo by viedlo k vyšším úrokovým sadzbám na verejný dlh. Kríza finančného systému by bola pravdepodobná. Problém podkapitalizovania báň a zlých aktív (najmä dlhopisov štátov z periférie) už v EMÚ existuje a bude sa zhoršovať. Je takmer nemožné opustiť euro bez kolapsu už teraz nestabilných štruktúr.

Moje odporúčania na riešenie bankovej krízy sú nasledovné: 1. Bankám s nereálnymi podnikateľskými modelmi by sa mal umožniť krach, aby sa tak uvolnil kapitál a zdroje pre iné podnikateľské projekty; 2. Mnohé banky môžu ozdraviť kapitalizácia ich dluhu; 3. Banky môžu akumulovať súkromný kapitál vydávaním akcií.

Taká trhová reforma by mala významné výhody: 1. Nepostihuje daňovníkov; 2. Neudržateľné bankové projekty sú eliminované. Keďže bankový sektor je predimenzovaný, zmenšíl by sa na zdravšiu a udržateľnú úroveň; 3. Na podporu bankového systému sa nepoužijú žiadne proinflačné stratégie; 4. Zabráni sa morálному hazardu. Banky nedostanú vládnú pomoc.

Vyviazanie ECB

Eurosystém pozostáva z ECB a národných centrálnych bank. Národné centrálné banky disponujú vlastnými rezervami a súvahami, čím sa vyviazanie ulahčí. Niektorí tvrdia, že toto nastavenie mohlo byť úmyselné – krajiny si chceli ponechať možnosť opustiť euro v prípade potreby. V prípade vystúpenia musí byť dohodnuté vrátenie príspevku ku kapitálu ECB ako aj zahraničné aktíva prevedené do eurosystému.

Intelektuálna poctivosť nás nútí pripustiť, že odstúpenie od eura si vyžiada významné náklady. Avšak tieto náklady je možné zmierniť reformami a rozumným konaním. Niektoré z údajných nákladov – napr. politické náklady alebo uvoľnenie kapitálových tokov – sú z hľadiska slobody vlastne prínosmi. Banková kríza, ktorá by sa využila na reformu finančného systému a jeho zakotvenie na zdravom základe, môže byť vnímaná ako príležitosť. Náklady na opustenie eura treba porovnať s obrovskými nákladmi súčasného systému, vrátane možnosti jeho kolapsu. Opustenie eurozóny znamená prestat byť súčasťou proinflačného samoznaju-júceho menového systému s bujnejúcimi sociálnymi štátmi, upadajúcou konkuren-cieschopnosťou, štátnej pomocou, dotá-ciami, transfermi, morálnym hazardom, konfliktmi medzi národmi, centralizáciou a stratou slobody.

Autor je profesor ekonómie na Univerzite kráľa Juana Carla v Madride. V júni 2011 prednášal na pozvanie KI na Slovensku v rámci cyklu CEQLS. Je autorom knihy *Tragédia eura*, ktorá v slovenskom preklade vyšla v roku 2011.

Pôvodne uverejnené na mises.org dňa 23. apríla 2012.

Preložil Svetozár Gavora, spolupracovník KI.

NĚKOLIK DNŮ FEDORA GÁLA

Peter Zajac

Mladého, veselého Fedora, plného prebytočnej energie, som zažil len úchytkom. Prišiel, povedal, čo je po prvej, po druhé, po tretie a odíšiel. Na nijakom mieste nezotrval dlhšie ako pol hodiny. Mal toho vela. Ráno písal, cez deň šeľoval, večer sa uvoľňoval. Bolo to v časoch, keď sa pod rodovou rovnostou myselelo ešte druženie chlapcov a dievčat. Na tvári sa mu zbierali okolo koreňa nosa jemný vrásky smiechu. Neskôr smiechu ubudlo, z vrások sa stali ryhy, ale ešte stále to boli ryhy smiechu.

Fedor ľudský strapec v Mozartovom dome, kde sídlila po novembri 1989 Verejnosť proti násiliu, miloval. Tiahli sme spolu deň a noc, utvorili spoločné telo a mysel', dýchali spoločným rytmom. Podnes si myslím, že to bol hlavný dôvod, prečo sme to napriek neskúsenosti a chybám zvládli. Bola to vzácná, výnimočná chvíľa, túžba, ktorá si našla v tom novembrovom tele svoju kolektívnu identitu. Tesne predtým som čítal román Mary Renaultovej Býk prichádzza z mora. Tézeovej aténiskej družine, ktorá sa vydala na Krétu, aby zaplatila každoročnú živú obeť, sa podarilo vytvoriť v labirinte akési spoločné kolektívne telo, poraziť Minotaura a vyslobodiť jeho dcérku Ariadnu. Bol to fascinujúci príbeh a to spoločné novembrové telo mi ho pripomína. Príbeh však mal pokračovanie. Po návrate do Atén sa kolektívne telo rozpadlo a premenilo na jednotlivé individuálne príbehy, plné smútku. Čakal som, čo sa stane z toho novembrového spoločného tela. Jedni si našli svoju cestu, iní zahynuli, ďalší sa vyparili, z niekoľkých sa stali filčky, niektorí ostali sami sebou. Fedor ostal sám sebou.

Jednu z najabsurdnejších scén v živote som zažil po víťazných voľbách v júni 1990. Fedor sedel na stole, hompáľal nohami, dlhé ruky mu ovísali pri tele, rytmicky kýval hlavou. Odvtedy som toto telesné štádium absolútnej vyčerpanosti zažil viackrát, ale vtedy to bolo prvý raz. Vítazstvo bolo definitívne naše, a my sme sa rozsýpali na čiastočky. Potom to už šlo rýchlo. Z Fedora sa stal nepriateľ ľudu, ticho, aj s hlučným buchnutím dvier nás opúšťali ako potkany tí, s ktorými sme ešte len prednedávnom tvorili spoločný strapec. Bol to čas zrady a Fedor vyhodil na breh českého mora. Stal sa vagantom. Vrásky sa prehlbovali na prvé slané ryhy.

Prešlo pätnásť rokov. Nenávist popustila, ľudia sa naňho začali v bratislavských uliciach opäť usmievat. Vtedy sa vydal na cestu k sebe samému. Ku koncu filmu Krátká dlhá cesta kráča osamelý Fedor Gál v úhladnej nemeckej dedinke medzi Sachsenhausenom a Schwerinom s kamienkom v ruke. Nikdy predtým tu nebola a zrejme sem už ani nikdy nepríde. Ale tadiaľto viedla cesta smrti a na tomto mieste možno zabili jeho otca. Tu ho Fedor v jednej chvíľi nájde a znova stratí. Kamienok položí za plotom na pomyselný vzdušný hrob, akýký je na svete vela. Je to príbeh ako v spätné sa odvígajúcim filme. Čo však znamená tento spätný pohyb? Na začiatku istotu – narodil som sa, prežil som, som. Na konci filmu vráskavú neistotu – kto vlastne som? Táto neistota bude už trápiť Fedora do konca života, len o tom ešte nevie. Lebo ľudská identita je autobiografická. Ostáva na konci ako pamäť života. Fedor celý život vie, čo to je byť sekulárnym človekom. Čo znamená byť evanjelikom, na ktorého ho pokrstili, sa na tejto danteovskej ceste nedozvie. Na to by musela byť dlhšia. A možno sa to nedozvie nikdy. Ale tento raz sa definitívne dozvie, čo znamená byť v tomto svete židom. Že to znamená byť človekom, ktorého zabíjajú len preto, že je. Bez ohľadu na vieru, rasu, rod, národnosť.

Natálka horela ako zápalná obeť. Len preto, že je rómske dievčatko. Čo je to za svet, pyta sa najnovšia vráská na Fedorovej tvári. Vráska sa prehlbuje, stáva sa z nej ryha, tak ako sa celá Fedorova tvár mení na ryhy, z ktorých sa skladá jeho dnešný portrét.

Fedor Gál: Několik dnů

Vydavatel: Academia

Prvý vydanie: 7. máj 2012

ISBN: 9788020020918

Viac o autorovi knihy: www.fedorgal.cz

Článok predstavuje doslov ku knihe Fedora Gála Několik dnů. Autor je prezident KI, literárny vedec a priateľ Fedora Gála.

UDIALO SA:

- 1) Dňa 3. mája 2012 riaditeľ KI Peter Gonda prednášal v rámci vzdelávacieho programu Master of Science in Health Services Management, ktorý realizuje Health Management Academy, na tému **Podstata a princípy ekonomie, trhu, vlády a solidarity v slobodnej a zodpovednej spoločnosti - pohľad liberalnych ekonomickych škôl**. Viac na webstránke KI v sekcií PREDNÁŠKY A PREZENTÁCIE.
- 2) Dňa 15. mája 2012 KI prezentoval aktuálnu štúdiu **Reformy vo Francúzsku sú možné do 100 dní**, ktorú pripravila nadácie iFRAP so sídlom v Paríži v spolupráci s New Direction – The Foundation for European Reform, partnerom ktorej je na Slovensku KI. Viac na webstránke KI v sekcií ŠTÚDIE.
- 3) Dňa 21. mája 2012 riaditeľ KI Peter Gonda ako spoluorganizátor Iniciatívy za slobodnú a prosperujúcu Európu (ISPE) predstavil **argumenty profesorov ekonomie a iných expertov a signatárov ISPE proti trvalému eurovalu**. Viac na webstránke KI v sekcií KI KOMENTUJE.
- 4) Dňa 22. mája 2012 bola v bratislavskom Pálffyho paláci slávnostne udelená **Cena Dominika Tatarku za rok 2011**. Porota v rámci 18. ročníka udeliла cenu **Monogramistovi T. D. výtvarníkovi Deziderovi Tóthovi za knihu**

Nie som autor, som metafora. Viac, vrátane videozáznamu, na webstránke KI v sekcií CENA DOMININKA TATARKU.

- 5) Dňa 30. mája 2012 KI v partnerstve s Vysokejou školu manažmentu a s finančnou podporou Nadácie Tatry banky organizoval piaty zo seminárov piateho ročníka cyklu **Akadémia klasickej ekonómie**. Viac o AKE sa dozviete na ake.institute.sk.
- 6) V máji 2012 sa z okruhu ľudí KI v médiách nielen k aktuálnym tématam vyjadrovali: Peter Gonda, Radovan Kazda, Ivan Kuhn, Dušan Sloboda a Zuzana Zimenová. Viac nájdete na www.konzervativizmus.sk v sekciách ČLÁNKY, ROZHOVORY, KI KOMENTUJE, AUDIO/VIDEO KI a BLOGY.

ĎAKUJEME ZA PODPORU:

Konzervatívne listy vychádzajú i vďaka podpore spoločnosti TRIM Broker.

TRIM || BROKER

KP KĽUB PODPOROVATEĽOV
KONZERVATÍVNEHO INŠTITÚTU
M. R. ŠTEFÁNIKA

Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika (KI) nevydáva len Konzervatívne listy. Organizujeme ročne mnoho konferencií, diskusíi, konzervatívnych klubov a prednášok. Každočoročne udeľujeme najprestížnejšie literárne ocenenie na Slovensku – Cenu Dominika Tatarku. Publikujeme desiatky analytických výstupov. Všetky, vrátane videozáznamov z akcií KI, nájdete na pravidelne aktualizovanej webstránke KI.

Napriek doterajším aktivitám a dosiahnutým výsledkom sme na hranici finančnej udržateľnosti. Založili sme preto Klub podporovateľov Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika (KPKI). Cieľom je získať súkromné zdroje na pokračovanie a rozvinutie našich aktivít a vytvoriť komunitu hodnotovo blízkych ľudí, s ktorými môžeme spoločne zdieľať, efektívnejšie presadzovať a brániť tradičné a historicky overené hodnoty. Členom KPKI sa môže stať každý, kto podporí KI ročným príspevkom vo výške minimálne 30 eur a vyplní kontaktný formulár.

Viac informácií o možnostiach podpory nájdete na webstránke KI na adrese www.konzervativizmus.sk v sekcií PODPORTE NÁS.

Ďakujeme!